

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 43 Volume: 9 Issue: 43

Nisan 2016 April 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

EĞİTİMDE YENİLİKÇİ BİR UYGULAMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ: AÇIK OKUL EVALUATION OF AN INNOVATIVE PRACTICE IN EDUCATION: OPEN SCHOOL

Levent YAZICI*

Nurhan DEMİRHAN SERİNKEN**

Murat AĞAR***

Öz

Eğitimde aile katılımını artırmak için Tokat il merkezinde bir öğrenci grubuyla "Açık Okul Projesi" adıyla 15 günlük süre içerisinde çalışmalar yapılmıştır. Etkinlik uygulanmadan önce ve sonra üç farklı ölçek uygulanarak aralarındaki farkın değerlendirilmesi ile eğitimde yenilikçi bir uygulamanın öğrencilerin tutumlarında meydana getirdiği fark sorgulanmıştır. Bu uygulama temelde ailenin eğitim ortamlarındaki aktif katılımını artırarak öğrencilerin okula ilişkin tutumlarında değişiklik olup olmadığını test etmek amacıyla uygulanmıştır. Bu kapsamda, ders esnasında; veliler dersi dinlemiş, veli-öğrenci ve öğretmenler "Serbest Kürsü" etrafında belirli temalarda sohbet etmişlerdir. "Serbest Kürsü" temaları değerler eğitimi çerçevesinde belirlenmiştir. Ölçeklerden alınan veriler SPSS programında eşleştirilmiş t-testi ile analiz edilmiştir. Buna göre iki ölçeğin son testlerinde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Açık Okul, Eğitim, Yenilik, Serbest Kürsü.

Abstract

Increasing family involvement in education to make changes in students' attitudes toward school, with a student group in Tokat, within 15 days "Open School Project" has been implemented. Three scales were administered before and after project implementation. With an innovative practice in education has been questioned on the students' attitude difference. This project is basically increasing the active participation family in the learning environment and made to test students are whether changes in attitudes toward school. In this context, during the lesson; parents have listened to the lecture, parents- teachers and students talked about specific themes on "Free Tribune". "Free Tribune" themes are determined in the framework of values education. The data obtained from the scales were analyzed by paired t-test with SPSS. Accordingly, significant differences between the two scales of the last test are determined.

Keywords: Open School, Education, Innovation, Free Tribune.

GİRİŞ

Milli Eğitim Temel Kanunu'nun Türk Milli Eğitimi'nin Temel İlkeleri bölümü Madde 11- (Değişik: 16/06/1983-2842 S.K/3. Md.)'a göre "Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır" ifadesi ile yasal temellere dayandırılmış demokrasi eğitimi; küreselleşen bilgi toplumlarında nitelikli bireyler yetiştirilmesi ve böylece güçlü toplumların inşa edilmesi için gelişmiş ve gelişmekte olan tüm toplumların milli eğitimlerinin temeline koydukları bir eğitim stratejisidir.

20. yüzyılın son çeyreğinde başlayan ve 21. yüzyılda devam eden küreselleşme, bilgi toplumu ve postmodernizm olarak adlandırılan değişimlerin, eğitime çok önemli yansımaları olmuştur. Eğitime yeni bakış açıları ve kavramlar getiren bu yaklaşımların özü, çok kanallı esnek eğitim ve yaşam boyu eğitim şeklinde özetlenebilir (Akpinar ve Gezer, 2010: 2). Bu tür yenilikçi bakış açılarının benimsenmesi kalıp yargılara bağlı eğitim yaklaşımlarının değiştirilmesi için oldukça önemlidir. Günümüzde öğretmenlerin geleneksel yaklaşımlardan vazgeçmemeleri, birçok ülkede büyüyen bir eğitim sorunu olarak ele alınmaktadır (Patrick, 2003: 12). Ülkemiz de kalkınma ve güçlü bir toplum olma yolunda emin adımlar atarken, bu tür eğitim sorunlarını aşmak için en önemli unsur olan milli eğitiminde demokratik ve çağdaş bir anlayışı benimsemektedir. Geleneksel kalıp yargıların yerine yenilikçi uygulamaları yerleştirmek gayesindedir. Dolayısıyla amaçlarına ve hedeflerine uygun olarak gerçekleştireceği tüm uygulamalarla bu anlayışı ortaya koymasına beklenmektedir. Yapılan çalışmada okullar tüm velilerin katılımına açık olacak şekilde düzenlenerek, kalıplardan sıyrılan yenilikçi bir yaklaşım ortaya koyulmuştur.

* İl Milli Eğitim Müdürü, Tokat, leventyazici@meb.gov.tr

** Öğretmen, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Tokat, nurhandemirhan_@hotmail.com (Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara)

*** Şube Müdürü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Tokat, agarmurat@gmail.com (Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı, Ankara)

Toplumsal, teknolojik ve siyasal gibi birçok alanda hızlı değişimlerin yaşandığı günümüzde, bireysel niteliklerin de değeri değişmekte ve yenilenmeye muhtaç hale gelmektedir. Eski bilgiler ve ilişkiler anlamını yitirmeye başlamakta, değişen yaşam koşullarına uygun yönelimli ihtiyaçlar ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda toplumsal hayatın en önemli dayanaklarından olan eğitimde içyapısı ve dinamikleri itibariyle çeşitli değişimler geçirmiş ve geçirmeye devam etmektedir. Eğitim-öğretim yöntemlerinin de bu değişen koşullara uyum sağlayabilecek bir gelişim sergilemeleri oldukça önemlidir.

Yapılan birçok bilimsel araştırma öğrencilerin okul başarılarında ailenin rolünün gittikçe arttığını göstermektedir. Ailenin, çocuğun eğitiminde etkisi bulunan en önemli informal oluşum olduğu söylenebilir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010: 402). Bu bağlamda eğitimin kalite ve başarısının artırılması yönünde atılacak adımlar okul-aile işbirliği ile kurgulanmalı ve uygulanmalıdır.

Eğitim ile ilgili oluşturulan politikalar mikro ölçekte okullardaki yönetim faaliyetlerini düzenleyecek nitelikte makro politikalar olmalıdır. Karip ve Köksal'a göre (1996: 249), yerel düzeydeki okul liderliği bulunduğu toplumsal çevre içinde okul iklimini ve kültürünü belirlemektedir. Bu bağlamda okul iklimi bir çevre olarak öğretmenlerin öğretim etkinliklerinde girişimciliğini, kendi öz beklentilerini ve öğrencilerinden başarı beklentilerini, bilgilerini ya da ne öğretecekleri konusundaki tutumlarını, öğretmenlerin ders araç ve gereçlerini etkili olarak kullanmalarını ve öğrencilerin geldikleri çevreden kaynaklanan farklılıklar karşısında tutumlarını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyecektir.

Eğitimi toplumun diğer değişkenlerinden ayrı tutmak mümkün değildir. Çünkü eğitim, toplumsal değişkenlerin şekillendirildiği ve toplumsal politikaları etkileyen temel uygulama alanıdır. Dolayısıyla eğitim hem kurumsal anlamda hem de kuruluş düzeyinde yeni paradigmalara şekillenerek, yeniden tanımlanma süreçlerine girmektedir.

Eğitimin amacı ve okulların işleyişini yeniden tanımlamanın bir zorunluluk haline gelmesinin temelinde toplumsal yapıdaki "inanç, değer ve tekniklerin" değişmesi vardır. Bu değişmeler yeni paradigmalara doğurmuştur (Genç ve Eryaman, 2007: 90) Değişen paradigmalara okulları, belirli sürelerle sınırlandırılan kapalı duvarlardan oluşan mekanlar olmaktan çıkarmakta; daha çok çevreye dönük yetişkinleri de dahil eden ve kişileri geleceğe bütün yönleriyle donanımlı hale getirebilecek merkezler olma eğilimi göstermektedir. Bu bağlamda okulların ve derslerin yapısında önemli değişikliklerin yapılarak, öğrenme süreçlerine yenilikçi uygulamaların dahil edilmesi gerekmektedir. Yılmaz vd. (2011: 4)'e göre sanayi toplumunda eğitim, öğrenciler belirli bir okul döneminde gerekli eğitim süresini tamamladıklarında biter. Bilgi toplumunda ise bitmiş eğitim diye bir şey söz konusu değildir. Bilgi toplumunda ileri düzeyde eğitim görmüş kişilerin bile yeniden okula gelmeleri gerekecektir.

İlerlemeci yaklaşıma göre eğitim sürekli olarak gelişim sürecindedir. Bu görüşe göre o halde; okulların da bu değişime ayak uydurması zaman içerisinde atıl kalmasını önleyecektir. Ancak Türk Milli Eğitim Sistemi klasik davranışçı yaklaşımın etkisi altında öğretmen merkezli eğitim programlarıyla öğrenci rollerini eğitim ortamlarına taşımakta yetersiz kalmıştır. Bu sebeple 2004-2005 yıllarında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan yeni öğretim programları yeniden yapılandırmacılık üzerine kurulmuştur.

Yapılandırmacılık, İngilizce "constructivism" sözcüğünün karşılığı olarak kullanılmaktadır (Demirel, 2001: 133). Yapılandırmacılar bilgiyi mekanik olarak elde edilen değil, fakat eğitim psikolojisi içinde yaygın bir şekilde bilginin aktif olarak eğitim ortamında sunulduğu ve bilginin bu sınırlar içinde yapılandırıldığı bir model yaklaşımı olarak kabul etmektedirler (Hia Liu ve Matthews, 2005: 387). Yapılandırmacılar, bilişselcilerin ve davranışçıların bilginin zihinden bağımsız olduğu ve öğrencilerle eşleştirilebileceği görüşünü paylaşmazlar (Ertmer ve Newby, 2013: 55). Buna göre yapılandırmacılar bilginin kişinin zihninde kendisinin oluşturduğu/ınşa ettiği bir süreç olarak değerlendirmektedirler.

Yapılandırmacı yaklaşım üzerinde şekillendirilmeye çalışılan yeni öğretim programları öğrenci merkeze alınarak, bilgiyi aktaran öğretmen rolü yerine, öğrenen öğrenci modelini eğitime entegre etme arayışındadır. Dolayısıyla klasik davranışların ve öğretme tekniklerinin eğitimde gelişen yeni paradigmalara cevap veremediği gerekçesi sadece bilginin üretimi değil; öğrencilerin davranış kalıplarında da değişikliğe uğratması gerekmektedir. Yani öğrencilerin davranış kodlarında da hazır almak yerine proaktif, üreten bir zihin yolu oluşturmak gerekmektedir. Bunu sağlamak için de sadece öğretim programlarında değil, yaşantılarında değişiklik gerekmektedir. Öğrenci yaşantıları eğitim ortamlarında şekillenecektir. Eğitim ortamlarının sadece okul olarak düşünülmesi ise yine klasik yaklaşımların düştüğü temel yanıttır. Çünkü öğrencilerin özellikle erken çocukluk dönemlerinde en çok öğrenme-eğitim yaşantıları aileyle birlikte geçirdikleri vakitler içerisinde şekillenmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin davranış kalıplarında sadece yüzeysel değil; köklü değişiklikler yapmak istenirse aile işbirliği şarttır.

Veli-okul işbirliği, topluluk üyesi olarak çocukların başarı ve gelişim kaynaklarını maksimize etmek için, okul personeli, veliler ve çocukları bir araya getiren planlama sürecine destek olmaktadır (Peterson ve Skiba, 2001: 2).

Ayrıca velilerin eğitim ortamlarına katılımının artırılması; kamu kurum ve kaynaklarının verimli kullanılması, birlikte yaşama ve farklılıklara saygının küreselleşen dünya modelinde bir zorunluluk olması, eğitim kurumlarının her yaşta bireyin ihtiyaçlarına cevap verebilecek durumda olmasının önem teşkil etmesi, gelişmiş bir toplum olabilmek için kendini çok yönlü geliştirebilen bireylere ihtiyaç duyulması, okul-aile ve çevre işbirliğinin eğitime yapılabilecek önemli bir yatırım olarak görülmesi, bir kamu kurumu olarak okulların şeffaflık ve saydamlık ilkeleri çerçevesinde hesap verilebilirliğinin artmasının sağlanması, ailelerde “benim okulum” kavramının oluşturulması ve okulun aileler tarafından sahiplenilmesinin, eğitimin nitelikli olarak sağlanmasında önemli bir etken olmasının gereklilikleri kapsamında değerlendirildiğinde oldukça önemli bir girişimdir.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmada eğitim ortamlarına velilerin dahil edilmesinin öğrencilerin okula ilişkin tutumlarında ve bireysel utangaçlık eğilimleri arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmıştır. Şu problemlere cevap aranmıştır;

- 1- Öğrenciler okula ilişkin olumsuz tutum göstermekte midir?
- 2- Öğrenciler utangaçlık eğilimi göstermekte midir?
- 3- Eğitim ortamlarına veli katılımının artırılması öğrencilerin okula ilişkin tutumlarında değişiklik yaratmakta mıdır?
- 4- Eğitim ortamlarına veli katılımının artırılması öğrencilerin utangaçlık tutumlarında değişiklik yaratmakta mıdır?

2. YÖNTEM

Araştırma deneysel, tek grup ön test-son test desen araştırmasıdır. Uygulanan proje etkinliği bağımsız değişken; ölçekten alınan son test sonuçları bağımlı değişkenlerdir. Buna göre bağımsız değişken olarak uygulanan temel çalışma; derslerin Açık Okul olarak Serbest Kürsü ile işlenmesidir. Okullarda belirlenen süre kapsamında tüm dersler sınıf kapıları açık ve ziyaretlere, gözlemlere açık bir şekilde işlenmiştir. Serbest Kürsü ise; dileyen öğrenci, veli ve öğretmen, duygu/düşünce paylaşımları yapabilecekleri platformlar olarak derslere entegre edilerek sistematik bir şekilde uygulanmıştır.

Bağımlı değişken olan öğrencilerin okula ilişkin tutumları ve utangaçlık durumlarını ölçmek amacıyla kullanılan veri toplama aracı, geçerlik ve güvenilirlik testleri yapılan üç tane ölçektir. Öğrencilerin ön test puanları ve son test puanları SPSS programında eşleştirilmiş t-testi ile analiz edilmiştir. İki sonuç arasındaki fark değerlendirilmiştir. Ayrıca deneysel desen olarak uygulanan etkinliğin hedef cümlelerini içeren bir anket formuyla da hedeflere ulaşılabilirliğin öğretmenler ve okul yöneticileri tarafından değerlendirilmesi yapılmış, sıklık ve yüzde oranları hesaplanmıştır.

2.1. Veri Toplama Araçları

Proje etkinliğini ölçmek için kullanılan ölçekler hedeflerle yakından ilişkili maddeler içeren, sonuçları itibariyle hedef davranışların oranını gösterebilecek şekilde seçilmiştir. Birinci ölçekte¹ 20 madde yer almaktadır. Yer alan maddeler, çeşitli durumlarda genelde bireylerin kendilerini ne kadar utangaç olarak algıladıklarına ilişkin 5’li likert tipi derecelendirilmiştir. Bireylerden ölçekteki her maddenin karşısında yer alan (1) “bana hiç uygun değil”, (2) “uygun değil”, (3) “kararsızım”, (4) “bana uygun” ve (5) “bana çok uygun” seçeneklerinden birisini seçmeleri istenmektedir. İkinci ölçekte² 20 madde yer almaktadır. Yer alan maddeler “Kesinlikle katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” şeklinde adlandırılan ve 5’li likert tipi dereceleme ölçeği yardımıyla derecelendirilmiştir. Olumlu ifadelerde cevaplar “Kesinlikle Katılmıyorum” dan başlayarak 1’den 5’e doğru; olumsuz ifadelerde ise tersi kodlama ile puanlanmıştır. Üçüncü ölçekte³ 20 madde yer almaktadır. Yer alan maddelerle ilgili öğrencilerin katılma düzeyini ifade etmek için 5’li likert tipi dereceleme yaklaşımı kullanılmıştır. Bu dereceleme; “Tamamen katılıyorum (5), Oldukça katılıyorum (4), Kısmen katılıyorum (3), Çok az katılıyorum (2) ve Hiç katılmıyorum (1)” şeklindedir.

2.2. Çalışma Grubu

Örnekleme, bir araştırmacının daha büyük bir havuzdan seçtiği ve nüfusa genellediği daha küçük bir örnek olaylar kümesidir (Neuman, 2014: 319). Çalışma kota örnekleme ile yapılmıştır. Çalışma grubu Tokat ili merkezinde öğrenim gören temel eğitim ve ortaöğretim dahil olmak üzere yaşları 10-18 aralığındaki 227 öğrenciden oluşmaktadır. Örnekleme seçiminde her kademedeki ve kendi içinde türlere ayrılan ortaöğretim kademesinde her türden öğrenci bulunmasına özellikle dikkat edilmiştir.

¹ Abide Güngör (2001). “Utangaçlık Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 15, s: 17-22.

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000068489/5000063551>, Erişim Tarihi: 15.04.2015.

² Devrim Alıcı (2013). “Okula Yönelik Tutum Ölçeği’nin Geliştirilmesi: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması”, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, Cilt:38, Sayı: 168, s: 318-331.

³ Abdullah Adıgüzel (2012). “Okula İlişkin Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 40, s: 30-45.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Ölçeklerdeki Bazı Maddelerin Frekans (f) ve Yüzde (%) Değerlerine İlişkin İstatistikler

3 farklı ölçekte, hipotez ve problem cümlelerini test eden bazı maddelere ilişkin sıklık ve yüzde oranları Çizelge 1, Çizelge 2 ve Çizelge 3'te verilmiştir.

Çizelge 1. Utangaçlık Ölçeğindeki Bazı Maddelerin Ön Test-Son Test Frekans (f) ve Yüzde (%) Değerleri

Değişkenler n=227	Bana Hiç Uygun Değil f/%	Uygun Değil f/%	Kararsızım f/%	Bana Uygun f/%	Bana Çok Uygun f/%
5. Başkaları ile birlikte iken konuşacak uygun konuları bulmakta güçlük çekerim. -Son Test	29 / 12,8	29 / 12,8	28 / 12,3	59 / 26,0	82 / 30,4
6. Yeni girdiğim bir ortamda utangaçlığımı yenmek uzun zaman alır. -Son Test	51 / 22,5	40 / 17,6	28 / 12,3	51 / 22,5	57 / 25,1
9. Sosyal yeterliliğim konusunda kuşkuvarım var. -Son Test	41 / 18,1	62 / 27,3	47 / 20,7	51 / 22,5	26 / 11,5
11. Sosyal ortamlarda kendimi baskı altında hissedirim. -Son Test	53 / 23,3	76 / 33,5	46 / 20,3	35 / 15,4	93 / 41,0
	7 / 3,1	41 / 18,1	40 / 17,6	46 / 20,3	45 / 19,8
	25 / 11,5	64 / 28,2	53 / 23,3	40 / 17,6	45 / 19,8
	26 / 11,5	44 / 19,5	39 / 13,2	60 / 18,5	58 / 27,3
	51 / 22,5	68 / 30,0	26 / 11,5	38 / 16,7	44 / 19,4

Utangaçlık ölçeğine göre yüksek puan utangaçlık tutumunun fazla olduğunu; düşük puan ise az olduğunu göstermektedir. Sıklık ve yüzde değerlerine bakıldığında da; öğrencilerin ön test sonuçlarına göre; utangaçlık tutumlarının yüksek olduğu söylenebilmektedir. Uygulanan etkinlik sonrası son test puanları ise tersi bir eğilim göstererek; hem düşük puan hesaplanmış, hem de ifadelerin değerlendirildiği maddelerde sıklık ve yüzde oranları düşüş göstermiştir. 5. maddede belirtilen “uygun konuşma konuları bulma” ifadesinin son testte artış göstermesinin nedeni; uygulanan etkinlikte değerler eğitimi çerçevesinde belirlenen temaların Serbest Kürsü’de konuşulmuş olmasıdır. 6., 9. ve 11. maddelerde sorgulanan “sosyal ortam adaptasyon/uyum/yeterlik” deneyimlerindeki artış ise eğitim ortamında güven duyduğu fakat okul ortamında yabancı olarak gördüğü ailelerin bulunuyor olmasının, topluluk önünde konuşmasında bir tampon mekanizma yaratmasıdır.

Çizelge 2. Okula Yönelik Tutum Ölçeğindeki Bazı Maddelerin Ön Test-Son Test Frekans (f) ve Yüzde (%) Değerleri

Değişkenler n=227	Kesinlikle Katılmıyorum f/%	Katılmıyorum f/%	Kararsızım f/%	Katılıyorum f/%	Tamamen Katılıyorum f/%
2. Elimden geldiğince okuldan kaçırım -Son Test	74 / 32,6	24 / 10,6	26 / 11,5	56 / 24,7	47 / 20,7
6. Okulda kendimi hapsedememiş gibi hissedirim. -Son Test	86 / 37,9	32 / 14,1	46 / 20,3	39 / 17,2	24 / 10,6
15. Okulda benim için yararlı olduğunu düşündüğüm şeyler öğreniyorum. -Son Test	62 / 27,3	42 / 18,5	20 / 8,8	51 / 22,5	52 / 22,9
20. Okula gittiğimde saatlerin nasıl geçtiğini anlamam. -Son Test	90 / 39,6	50 / 22,0	27 / 11,9	14 / 6,2	46 / 20,3
	46 / 20,3	35 / 15,4	23 / 10,1	49 / 21,6	74 / 32,6
	35 / 15,4	26 / 11,5	19 / 8,4	58 / 25,6	89 / 39,2
	49 / 21,6	37 / 16,3	48 / 21,1	49 / 21,6	44 / 19,4
	17 / 7,5	34 / 15,0	38 / 16,7	35 / 15,4	36 / 15,9

Okula Yönelik Tutum Ölçeğindeki maddeler hem olumlu hem de olumsuz tutumları ölçecek şekilde hazırlanmıştır. Buna göre ön testlerde okula yönelik olumsuz tutumların sıklığı ve yüzdesi son teste göre daha yüksektir. Uygulanan etkinlik sonrası ölçülen son testte okula yönelik ifadelerde daha olumlu tutumlar gösterdikleri söylenebilse de anlamlı bir fark yoktur.

Çizelge 3. Okula İlişkin Tutum Ölçeğindeki Bazı Maddelerin Ön Test-Son Test Frekans (f) ve Yüzde (%) Değerleri

Değişkenler n=227	Tamamen Katılıyorum f/%	Oldukça Katılıyorum f/%	Kısmen Katılıyorum f/%	Çok Az Katılıyorum f/%	Hiç Katılmıyorum f/%
12. Okulda kültürel farklılıklara saygı gösteriliyor. -Son Test	39 / 17,2	12 / 5,3	30 / 13,2	85 / 37,4	61 / 26,9
14. Okul önemli bir toplumsal değerdir. -Son Test	56 / 24,7	21 / 9,3	35 / 15,4	62 / 27,3	53 / 23,3
	37 / 16,3	16 / 7,0	57 / 25,1	72 / 31,7	45 / 19,8
	60 / 26,4	8 / 3,5	38 / 16,7	68 / 30,0	53 / 23,3

18. Okulda kendimi huzurlu hissediyorum.	36 /15,9	44 /19,4	72 /31,7	22 /9,7	53 /23,3
-Son Test	52 /22,9	42 /18,5	63 /27,8	16 /7,0	54 /23,8
19. Okul eğlenceli bir yerdir.	31 /13,7	27 /11,9	44 /19,4	49 /21,6	76 /33,5
-Son Test	41 /18,1	42 /18,5	43 /18,9	44 /19,4	57 /25,1
20. Okul sıkıcı bir yerdir.	108 /47,6	12 /5,3	28 /12,3	45 /19,8	34 /15,0
	37 /16,3	8 /3,5	19 /8,4	24 /10,6	11 /4,8

Okula İlişkin Tutum Ölçeği'ndeki maddeler olumlu ve olumsuz ifadelerden oluşturulmuştur. Buna göre ön testlerde yüksek sıklık ve yüzde değeri olan olumsuz ifadeler, son testlerde düşmüş; olumlu ifadelerin sıklık ve yüzde değerleri ise artmıştır. Ailelerin okul ortamında görünür olması okulun güven/huzur ve sevgi duyguları ile bağdaşık bir hale gelmesini sağlamış, rutin olarak görülen soğuk bir kamu binası görünümünden kurtararak farklı algılamalara açık hale gelmesini sağlamıştır.

3. 2. Ölçeklere İlişkin Analiz Sonuçları

Çalışmada deneysel olarak uygulanan eğitim ortamlarına veli katılımının artırılması etkinliğinin öğrencilerin okula ilişkin tutumlarında ve utangaçlık eğilimlerinde değişiklik yaratıp yaratmadığına ilişkin analizler Çizelge 4, Çizelge 5 ve Çizelge 6'da sunulmuştur.

Çizelge 4. Utangaçlık Ölçeği Eşleştirilmiş Örneklem T-Testi

Değişkenler n=227	\bar{x}	N	df	Sig. (2-tailed)
ÖNTEST&SONTEST	,47797	227	226	,000

Utangaçlık Ölçeğinin ön test ve son test puanları normal dağılım göstermiştir. Analiz sonuçlarına göre 227 öğrencinin (N) ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir fark vardır ($t(227)= 19,926$; $p=0,001$; $p<0,05$). İki test arasında elde edilen fark, uygulanan etkinliğin öğrencilerin utangaçlık tutumlarında olumlu değişmelerin olduğunu göstermektedir. Bu anlamda yapılan etkinliğin, planlanan hedefi gerçekleştirdiği söylenebilmektedir. Utangaçlıkla ilgili yapılan çalışmalardan çıkan sonuçlara göre; utangaçlık kalıtsal değildir ve çoğu birey utangaç olduğunun farkında değildir. Özellikle iş ve başarı, meslek gelişimi ve kariyer gelişimi açısından utangaçlık çok büyük handikaplar doğurabilmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin utangaç olduklarının belirlenmesi ve buna yönelik geliştirici tedbirlerin alınması hem eğitim yaşantıları açısından, hem de gelecek yaşantılarının oluşturulması açısından oldukça önemlidir.

Çizelge 5. Okula Yönelik Tutum Ölçeği Eşleştirilmiş Örneklem T-Testi

Değişkenler n=227	\bar{x}	N	df	Sig. (2-tailed)
ÖNTEST & SONENTEST	-,01498	227	226	,462

Okula Yönelik Tutum ölçeğinin ön test ve son test puanları normal dağılım göstermiştir. Analiz sonuçlarına göre 227 öğrencinin (N) ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($t(227)= 0,736$; $p=0,462$; $p>0,05$). Uygulanan etkinliğin Okula Yönelik Tutum Ölçeği'nin ölçtüğü bazı maddelerde olumlu yönde değişiklik yaptığı görülse de genel olarak anlamlı bir fark yaratmadığı görülmektedir.

Çizelge 6. Okula İlişkin Tutum Ölçeği Eşleştirilmiş Örneklem T-Testi

Değişkenler n=227	\bar{x}	N	df	Sig. (2-tailed)
ÖNTEST & SONENTEST	,07130	227	226	,000

Okula İlişkin Tutum ölçeğinin ön test ve son test puanları normal dağılım göstermiştir. Analiz sonuçlarına göre 227 öğrencinin (N) ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir fark vardır ($t(227)= 4,061$; $p=0,001$; $p<0,05$). Okulda başarısız olmanın en temel nedenlerinden birisi öğrencilerin dersleri ilgi çekici bulmaması, okulu sıkıcı bir yer olarak görmeleridir. Okulda huzursuz ve mutsuz olan öğrencinin derslerde başarılı olması beklenemez. Dolayısıyla eğitimde başarının artırılması ve mutlu bireylerin yetiştirilmesi için öncelikle öğrencilerin okula affettikleri değerin artırılması gerekmektedir. Bunun için okullarda kendilerini rahat ve huzurlu hissetmeleri gerekmektedir. Ailelerin derse aktif katılım göstermesi, değerler eğitimi çerçevesinde belirlenen temaların Serbest Kürsülerde öğrenciler tarafından tartışılması; bu ölçekte yer alan maddelerin öğrenciler için ifade ettiği anlamda kayda değer farklar yaratmıştır diyebiliriz.

Öğretmenlere ve okul yöneticilerine uygulanan, etkinlik hedeflerine ulaşılabilirliği test eden anket katılımcılarına ilişkin bilgiler Çizelge 7'de gösterilmiştir.

Çizelge 7. Hedeflere Ulaşılabilirlik Anketi Katılımcılarına İlişkin Bilgiler

Değişkenler n=61	f	%
Okul Yöneticisi	9	14,8
Öğretmen	52	85,2

Buna göre uyguladığımız etkinlikleri değerlendirmesi olan anket formu, 9 okul yöneticisi ve 52 öğretmen olmak üzere toplam 61 eğitimciye uygulanmıştır. Anketten elde edilen verilere göre; "Demokrasi

kültürü, eleştirel düşüncenin gelişmesi ve farklılıklara saygı" başlığında toplanabilecek önermelere ilişkin olumlu görüş ifade edenlerin oranı % 49,2 olurken; olumsuz görüş bildirenlerin oranı ise % 11,2 olmuştur. % 39,6 ise kararsız görüş bildirmişlerdir.

"Topluluk karşısında kendini ifade edebilme, özbenlik gelişimi ve dönüt verme" başlıklarındaki önermelere ilişkin olumlu görüş ifade edenlerin oranı % 68,4 olurken; olumsuz görüş bildirenlerin oranı ise %10,2 olmuştur. %21,4 ise bu kategorideki önermelere ilişkin kararsız görüş bildirmişlerdir. "Eğitim ortamlarının verimliliğini artırması" başlığındaki önermelere ilişkin olumlu görüş bildirenlerin oranı % 81,5 olurken; olumsuz görüş bildirenlerin oranı ise %8,2 olmuştur. % 10,3 ise kararsız görüş bildirmişlerdir. "Okul-aile ve çevre işbirliği ile ailelerde okulun sahiplenilmesi" başlığındaki önermelere ilişkin olumlu görüş bildirenlerin oranı % 81,6 olurken; olumsuz görüş bildirenlerin oranı ise %8,1 olmuştur. Kalanlar ise çekimser görüş bildirmişlerdir. Buna göre uygulanan proje etkinliklerinin eğitimciler tarafından değerlendirilmesinden alınan veriler, projenin genel olarak hedeflerine ulaştığını göstermektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

6-11 yaş arasında çocuk okula başlayıp aileden uzaklaşarak farklı bir ortamda sosyal başarı ve başarısızlık durumlarıyla yüzleşmeye başlar. 12-17 yaş döneminde ise ergenlikle beraber utangaçlık ve içine kapanıklık eğilimi göstermek yaygın olarak görülen bir durumdur. Her gelişim aşamasında olduğu gibi bu aşamalarda da geçilmesi gereken kritik dönem vardır. Eğer gelişim aşamalarında kritik noktalarda sıkıntı yaşanır ise, ilerleyen dönemlerde de bu durum bireyin kişilik gelişimine yansımaktadır. Bu gelişim aşamalarında bireyler özgüven kazanma ve sosyal ortamlarda kendini ifade edebilme gibi bir takım tutumları edinemezlerse; ilerleyen dönemlerde pasif ve utangaç bir kişilik yapısıyla başarısızlık hissi yaşayabilirler.

Okul ortamları eğitim sisteminde farkın yaratılabildiği önemli bir alandır. Genel olarak eğitim sistemlerindeki mevcut uygulamalar, okullar düzeyinde etkili olarak kullanılmadığı takdirde olumlu sonuçların artması beklenemez. Dolayısıyla eğitimde niteliğin artırılması için yerel ölçekli eylem planlarının yapılması ve uygulanması hem amaçlara ulaşılabilirliği hem de çalışmanın etkinliğini artırmaktadır. Bu kapsamda İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nce hazırlanan eylem planları doğrultusunda uygulanan Açık Okul Projesi'nin deneysel desen yöntemiyle uygulandığı öğrenci grubunda kullanılan ölçeklerin son testlerinden elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin hem okula ilişkin olumsuz tutumları olumlu yönde değişmiş; hem de topluluk önünde konuşmalarının sağlandığı Serbest Kürsü ile kendilerini ifade edebilecekleri önemli bir platform sağlanmıştır. Öğrencilerin; proaktif bir birey olmaları, sosyal girişimcilik becerilerini artıracak ve toplumsal sorumluluk almalarını sağlayacak niteliklerinin geliştirilmesi sağlanmıştır.

Eğitim ve aile toplumsal kurumlar içinde birbiri ile en fazla iç içe geçmiş ve hatta birbirlerinin toplumsal rollerini üstlenebilen bir yapıdadır. Dolayısıyla eğitim ile ilgili alınacak tedbirler aile işbirliği ve güven duygusu sağlanarak gerçekleştirilmelidir. Eğitim sisteminde yeni arayışların hissedilmesini sağlayan toplumsal temel değişkenler inanç, tutum ve değerlerdir. Bu alanlardaki değişim ihtiyacı eğitim sisteminde farklı yaklaşımların geliştirilmesini sağlamaktadır. Geleneksel yaklaşımlar aile ve okulu tekdüze bir ilişki içinde yorumlamaktadır. Oysa ki öğrencinin dahil edilmediği; öğrenciden habersiz kurulan bu diyaloglar sistematik bir sıkıntı yaratmaktadır. Çünkü esasında yapılan bütün çalışmalar öğrencilerin; genelde eğitim sistemine, özelde okullara olan bağlılığı ve etkili kurmak için yapılmaktadır. Böyle bir iletişimde eksik olan öge, öğrenci olarak görülmektedir. Bu sebeple, yenilikçi yaklaşımlarda işbirliği ve diyalog içine girecek öğeler; öğrenci-okul ve ailedir.

Öğrencilerin okula yönelik olarak edindikleri olumsuz tutumlar hem ders başarısını kötü etkilemekte hem de bireysel kaygı ve sosyal uyumsuzluklarını artırabilmektedir. Bu yüzden okulların öğrencilerin kendilerini güvenli ve huzurlu hissettikleri, sıklıklarına sebep olmayan bir düzenle faaliyet göstermesi önemlidir. Bu anlamda geleneksel okul anlayışı kalıp yargılarından vazgeçilerek, öğrencilerin sosyal gelişimleri göz önünde bulundurulmalı, öğrencilerin benimseyebileceği, duygusal bağ kuracakları alanlar olması gerekmektedir. Bu bağları sağlamak için de öğrenci velileriyle işbirliği yapılması gerekmektedir. Öğrencilerin okula yükledikleri anlam ezber merkezleri olmasının ötesine geçmelidir. Böylelikle okuldan kaçma, sıklıkla, okul eşyalarına zarar verme gibi birçok davranış problemleri de azalacaktır. Sahiplendikleri ve ailelerini ağırlayan bir okul olması öğrencilerin okulla kurdukları bağlarını kuvvetlendirecektir. Bu anlamda okul ve aile işbirliği kurmak elbette yeni bir uygulama değildir; fakat kurulan iletişimin yenilikçi bir bakışla yeniden tanımlanması, yenilikçi etkinliklerin eklenmesi sonucunda elde edilen olumlu sonuçlar, eğitim sisteminde ezber yapıları sistematik yanlışların önüne geçmede etkili olacaktır.

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, Abdullah (2012). "Okula İlişkin Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 40, s: 30-45.
- AKPINAR, Burhan & GEZER, Burcu (2010). "Öğrenen Merkezli Yeni Eğitim Yaklaşımlarının Öğrenme-Öğretme Sürecine Yansımaları", *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 14, s: 1-12.

- ALICI, Devrim (2013) *Okula Yönelik Tutum Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması*, Eğitim ve Bilim Dergisi, Cilt:38, Sayı: 168, s: 318-331.
- DEMİREL, Özcan (2001). *Eğitim Sözlüğü*, Pegem Yayınları: Ankara.
- ERDOĞAN, Çetin ve DEMİRKASIMOĞLU, Nihan (2010). "Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Educational Administration: Theory and Practice*, Cilt:16, Sayı: 3, s: 399-431.
- ERTMER, Peggy A. ve NEWBY, Timothy J. (2013). "Behaviorism, Cognitivism, Constructivism: Comparing Critical Features From an Instructional Design Perspective", *Performance Improvement Quarterly*, http://ocw.metu.edu.tr/pluginfile.php/3298/course/section/1174/peggy_2013_comparing_critical_features.pdf, Erişim Tarihi: 08.02.2016.
- GENÇ, Salih Zeki ve ERYAMAN, M.Yunus (2007). "Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 1, ss.89-102.
- GÜNGÖR, Abide (2001). "Utangaçlık Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 15, s: 17-22.
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000068489/5000063551>, Erişim Tarihi: 15.04.2015.
- HIA LIU, Charlotte ve MATTHEWS, Robert (2005). "Vygotsky's philosophy: Constructivism and its criticisms examined", *International Education Journal*, Cilt: 6, Sayı:3, s: 386-399.
- KARİP, Emin ve KÖKSAL, Kemal (1996) "Etkili Eğitim Sistemlerinin Geliştirilmesi", *Eğitim Yönetimi*, <https://pegem.net/dosyalar/dokuman/873-20120404153548-koksal.pdf>, Erişim Tarihi: 05.02.2016.
- NEUMAN, W. Lawrence. (2014). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri; Nicel ve Nitel Yaklaşımlar-1. Cilt*, Çeviren: Sedef Özge, Ankara, Siyasal Kitabevi.
- PATRICK, Rachel (2003). "Where are beginning teachers' stories about learning to teach in culturally and socially diverse secondary school classrooms?" <http://www.aare.edu.au/publications-database.php/3942/where-are-beginning-teachers-stories-about-learning-to-teach-inculturally-and-socially-diverse-secon>, Erişim Tarihi: 03.04.2015.
- PETERSON, Reece L. ve SKIBA, Russell (2001). "Creating School Climates that Prevent School Violence", *The Teachers, Schools and Society Reader*, Cilt:74, Sayı: 3, s: 155-163.
- YILMAZ, İbrahim Albay, GÜRDAL, Seda Akın, ALTAY, Ahmet ve DURSUN, Bahtiyar (2011). "Yeni Eğitim Paradigması ve Bilgi Toplumunda Kütüphaneler", <http://acikerisim.kirklareli.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/203/16.html.pdf?sequence=1>, Erişim Tarihi: 05.02.2016